

УДК 811.161.2: 371.321

УДОСКОНАЛЕННЯ ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ В АГРОТЕХНОЛОГІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ЗГІДНО З НОВОЮ ПРОГРАМОЮ

Дмитрук М.В.

*ЮФ НУБіП України «КАТУ», г. Симферополь, Україна
E-mail: vol6662007@rambler.ru*

В статті розглядаються форми і методи, які сприяють удосконаленню викладання української мови по професійній направленості.

Ключевые слова: програма, форми, методи, удосконалення, викладання, українська мова по професійному напрямку

Постановка проблеми. В умовах переходу вищої школи на стандарти європейської освіти особливою вагою набуває проблема формування високоерудованого, компетентного і творчого спеціаліста.

Для спеціаліста-аграрія надзвичайно актуальним є здобуття знань з української мови, бо уся звітна й інша документація, що направляється у вищі органи управління чи з вищих органів управління на місця, йде державною мовою. **Актуальність** даної статті є безперечною.

Наша **мета** – подати специфіку викладання української мови за професійним спрямуванням саме в аграрному вищому навчальному закладі зі врахуванням вимог нової типової програми.

Враховуючи специфіку підготовки майбутніх аграріїв, надзвичайно важливими є певні способи і прийоми у викладанні предмета, що зможуть забезпечити висвітлення тих блоків інформації, які формують професійно важливі якості спеціаліста. А тому наше **завдання** полягає у розкритті тих видів робіт, що, на наш погляд, найбільш результативно дозволяють розкрити усі питання нової програми і сформувати ті навички та вміння, які необхідні аграрію.

Сучасні реалії динамічного, інформатизованого суспільства, прагнення до євроінтеграції зумовили пошук нових підходів до розвитку освіти. Кредитно-модульна система навчання саме й передбачає оптимізацію освітнього процесу. Згідно з новою програмою значний відсоток матеріалу виноситься на самостійне опрацювання студентами, що стимулює їх до самовизначення, саморозвитку і самовдосконалення. Ця система дозволяє індивідуалізувати та диференціювати знання, забезпечити якість підготовки спеціалістів відповідно до міжнародних стандартів. Модульно-рейтингова система стимулює майбутніх фахівців до систематичної, вольової цілеспрямованої роботи, сприяє переходу від навчання до самонавчання, ефективно формує вміння та навички критично оцінювати, опрацьовувати науково-методичну літературу. Водночас запобігає таким явищам, як суб'єктивізм, необ'єктивність і випадковість оцінки.

“Рейтингова система – це переведення оцінок з номінальної шкали до порядкової, що дозволяє зняти протиріччя між самооцінкою студента й оцінкою викладача. Рейтингова система оцінювання знань охоплює такі види контролю: тестові й індивідуальні завдання, самостійні й контрольні роботи та ін. Рейтинговими можуть бути завдання на знання теорії, вирішення типових завдань, виконання практичних, залікових і контрольних робіт, ініціативні виступи на заняттях, участь у проведенні дискусії, виконання проблемних завдань, розгляд і рецензування праць своїх товаришів тощо”

[1, 57].

Наказом МОН України від 23.01.2004 року затверджено Програму дій щодо реалізації положень Болонської декларації в системі вищої освіти нашої держави. У цьому документі зокрема зазначається, що головною метою Програми дій є життя заходів для входження національної системи освіти і науки в європейський простір з реалізацією таких вимог, критеріїв і стандартів, як мотивоване залучення студентів до навчання та постійне навчання протягом усього життя.

У грудні 2009 року Міністерством освіти і науки України підготовлена типова нова програма з української мови (за професійним спрямуванням) за кредитно-модульною системою, що має таку структуру:

- загальна мета і завдання вивчення навчальної дисципліни;
- модульний розподіл навчального матеріалу;
- модульно-календарний план;
- зміст навчальної дисципліни зі структурою знань кожного модуля;
- модульне планування повторення найважливіших знань;
- перелік запитань для контролю з кожного модуля і дисципліни загалом;
- критерії для оцінювання знань;
- підручники і посібники для самостійної роботи студентів.

У програмі подається завдання вищої школи, що полягає у підготовці фахівців нової генерації: кваліфікованих, грамотних, мовно компетентних, які б досконало, ґрунтовно володіли українською літературною мовою у повсякденно-професійній, офіційно-документальній сфері, зокрема набули навичок комунікативно виправданого використання мовних засобів, оволоділи мовою конкретної спеціальності, фаху. Акцент переноситься з традиційної настанови – засвоєння відомостей про літературні норми усіх мовних рівнів – на формування навичок професійної комунікації, вивчення особливостей фахової мови, на розвиток культури мови, мислення і поведінки особистості. Зміст дисципліни покликаний не лише узагальнити й систематизувати знання з української мови, набуті у школі, а й сформувати мовну особистість, що обізнана з культурою усного і писемного мовлення, уміє в повному обсязі використовувати набуті знання, уміння та навички для оптимальної мовної поведінки у професійній сфері.

На даний час існує потреба у підготовці фахівців високого професійного і культурного рівня, що працюватимуть в аграрній сфері.

Спеціаліст-аграрій насамперед повинен володіти усіма формами ділового спілкування, а для цього він повинен добре знати їх особливості.

Будь-які види взаємостосунків з потенційними споживачами, партнерами, численними організаціями, які забезпечують транспорт, постачання сировини, напівфабрикатів і різних видів продукції, надають комерційні послуги і т.д. є діловим спілкуванням. Кінцевою метою ділового спілкування є певна спільна діяльність.

Комплекс завдань, які доводиться вирішувати під час ділового спілкування, пред'являє певні вимоги до рівня підготовленості фахівців, їхньої загальної культури спілкування, вміння швидко і, по можливості, безпомилково орієнтуватися в ситуації, що склалася.

Ділове спілкування визначається як спосіб організації і оптимізації того або іншого виду предметної діяльності: виробничої, наукової, комерційної і т.д. [2, 7].

Основне завдання ділового спілкування – продуктивна співпраця.

Ділове спілкування спеціалістами аграрної сфери здійснюється у найрізноманітніших формах:

- * короткі телефонні діалоги;
- * обмін діловими листами;
- * переговори;
- * проведення ділових бесід;
- * проведення нарад і зборів;
- * проведення конференцій;
- * проведення виставок.

Враховуючи те, що Міністерством освіти і науки України розроблена нова програма з української мови за професійним спрямуванням, на вивчення предмета відводиться 108 годин (3 кредити). Програма враховує сучасні тенденції Болонського процесу за модульним принципом. Акцентується увага на практичній площині отриманих знань, що дозволяє опановувати ними й самостійно.

Основною метою дисципліни є розкриття особливостей функціонування мови передусім у межах ділового і наукового стилів (із врахуванням професійного спілкування майбутніх аграріїв).

Значення дисципліни полягає в тому, що вона дає такі знання і розвиває такі мовні і мовленнєві вміння й навички, які допомагають забезпечити професіоналізм основної трудової діяльності на рівні сучасних вимог.

Предметом дисципліни є усна й писемна форма професійного спілкування у межах ділового, наукового й публіцистичного стилів.

Основним завданням курсу є не тільки вміння класифікувати і складати документи, а й розуміння стильового різноманіття національної мови, усвідомлення мети спілкування у різних сферах суспільного і громадського життя.

Теоретичне розширення матеріалу, з одного боку, і його практична спрямованість, з іншого, потребують нових підходів до вивчення курсу:

- концентричності у подачі навчального матеріалу;
- системності й порівнянності у підходах до опису мовних явищ;
- практичності мовленнєвої підготовки;
- регіональності і культурно-мовної специфіки у підходах до подачі й інтерпретації будь-яких мовних явищ.

Новий підхід до предмета вивчення зумовлює зміни методичних принципів і прийомів до викладання дисципліни.

По-перше, українська мова стає не одним з теоретичних предметів, які треба знати, аби скласти відповідний іспит, а найважливішою допоміжною дисципліною, яка здатна здійснювати функції управління за сучасних умов, де правильне і психологічно виважене спілкування має цілком матеріальні наслідки.

По-друге, головною складовою навчального процесу стає формування вмінь. Знання при цьому націлені на практику усного й писемного спілкування у реальних ситуаціях.

На кінцевому етапі саме вміння підлягають контролю (як правило, у вигляді тестів і комплексних завдань), бо вони є базою подальшого набуття відповідних навичок у процесі професійної діяльності.

Основним організаційними формами вивчення дисципліни є лекції, практичні і семінарські заняття, самостійна робота, виконання індивідуальних завдань та контролюючі заходи: колоквіуми, тестовий самоконтроль, тестовий контроль, ситуативні комплексні завдання, залік та іспит.

У межах кожної теми визначаються питання, обов'язкові для самостійного вивчення.

Остаточним видом контролю знань і вмінь є підсумкове тестування, що містить питання майже усіх розглянутих тем, і ситуативні комплексні завдання, які потребують від студентів творчого підходу до вирішення конкретних мовленнєвих завдань у форматі професійного спілкування.

Враховуючи зазначене вище, доцільним є те, щоб предмет читався не на першому курсі, оскільки студенти абсолютно незнайомі з термінами, з професійними документами. Вони ні морально, ні фактично не можуть оволодіти тією інформацією, яку вимагає нова програма.

Звичайно, нова програма вимагає її детальної розробки інформаційно як для самого викладача, так і для студентів у виді методичних розробок.

Крім цього, підсумковий контроль і залишкові знання перевіряються за допомогою тестових завдань, а тому над розробкою тестів слід інтенсивно попрацювати.

Висновки та перспектива. Отже, кредитно-модульна система запроваджена у навчальний процес кілька років тому має позитивні й негативні сторони. Позитивним є те, що студенти самостійно підбирають спеціальні тексти і їх перекладають з російської мови на українську; знаходять у текстах слова-терміни, їх дефініцію і вивчають ці терміни; самостійно готують розмовну тему "Моя майбутня професія", тобто вивчають історію формування і розвитку своєї професії; самостійно укладають низку ділових паперів; складають словниковий мінімум для майбутнього спеціаліста; готують виступ на зборах, рецензію, анотацію на посібник чи наукову статтю та ін. Позитивом є також те, що знання студентів оцінюються майже на кожному із занять (це стимулює їх до навчання і дає можливість дуже об'єктивно їх оцінювати), а не тільки на іспиті чи заліку, а негатив складає відсутність матеріально-технічної бази, тобто сьогодні не можна ще створити усіх умов, щоб студент зміг самостійно оволодіти тим матеріалом, який передбачається новою програмою, не завжди можна використати комп'ютерну техніку. Нами підготовлено презентації практично з кожної теми курсу. Ця форма подачі матеріалу є цікавою для студентів і дієвою.

Література

1. Мороз І.В. Педагогічні умови запровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу / Мороз І.В. - Переяслав-Хмельницький, 2005.- С.57.
2. Хміль Ф.І. Ділове спілкування: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Хміль Ф.І. – К.: Академвидав, 2004. –280с.
3. Діловий етикет. Етика ділового спілкування. К.: Альтерпрес, 2003. – 368с.
4. Методика навчання української мови в ДВНЗ та середніх освітніх закладах. Кредитно-модульний курс: Навч.-метод. посіб./ За ред. О.І.Потапенка.- К.: Міленіум, 2006. – 332с.
5. Програма курсу “Українська мова (за професійним спрямуванням), затверджена Міністерством освіти і науки України від 21 грудня 2009 року № 1150.- 11с.

Дмитрук М.В. Удосконалення викладання української мови за професійним спрямуванням в агротехнологічному університеті згідно з новою програмою / М.В. Дмитрук // Вчені записки Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського. Серія «Філологія. Соціальні комунікації». – 2011. – Т. 24 (63), № 3. – С. 237-241.

У статті подаються форми та методи, що сприяють удосконаленню викладання української мови за професійним спрямуванням згідно з новою програмою.

Ключові слова: програма, форми, методи, удосконалення, викладання, українська мова за професійним спрямуванням.

Dmitruk M.V. Improvement of teaching of Ukrainian to professional direction in a agrotechnological university in obedience to the new program / M.V. Dmitruk // Scientific Notes of Taurida V. I. Vernadsky National University. – Series: Philology. Social communications. – 2011. – Vol. 24 (63), No 3. – P. 237-241.

Forms and methods which are instrumental in perfection of teaching of Ukrainian on a professional orientation are examined in the article.

Keywords: program, forms, methods, improvement, teaching, Ukrainian to professional direction

Поступила в редакцію 01.09.2011 з.